

Suzana Tratnik: *Na svojem dvorišču*. Ljubljana: Založba Škuc, 2003 (zbirka Lambda).

Z naslovnice tretje knjige pisateljice Suzane Tratnik strmi v nas deklica s kitkami, pred njo je jata perutnine. Že na tem mestu postane jasno, da kratke zgodbe ne bodo govorile o ljubljanski lezbični sceni, ki je bila prizorišče večine prejšnjih pisateljicinih zgodb. Suzana Tratnik opravi časovno potovanje v preteklost, da na njeni podlagi lažje spregovori o sedanjosti. Na samem začetku knjige, v nekakšni predzgodbi, imenovani *Lajna*, se postmodernistično poigra z bralcem in mu našteje ključne pojme, ki ga čakajo med branjem zgodb: "reminiscenca, intertekstualnost, identitete, performativnost, fragmentarnost, papizem, študiji spola, urinska segregacija, množična kultura".

Na svojem dvorišču je naslov prve zgodbe, ki strnjeno poda sliko otroštva male deklice (verjetno gre za malo Suzano, a kot nasploh velja za leposlovje, prav prepričani o tem le ne moremo biti). Čas kosila, v krožnikih je juha z rezanci in otrok spet postavlja neprimerna radovedna vprašanja. Zanima ga; kaj je na morju. Po nekaj minutah vsesplošne nejevolje, sklene babica: "Nikamor ti ni treba hoditi, saj imaš nas doma. Vse imaš na svojem dvorišču." In svet dvorišča je za malo Suzano nedvomno neznansko zanimiv, poln majhnih dram, odkritij, zapletenih odnosov. Čeprav to nikakor ne pomeni, da si ne želi pogledati čez ograjo. Toda dvorišču vlada mogočna figura: babica. Babica je neznansko stvarna ženska, ona je tista, ki kolje kure, ima o vsem izdelano mnenje, ve, kaj se spodobi, in predvsem, kaj se ne. Je stroga papistka, svoji vnukinji pa rada razkazuje kartonasto škatlo, v kateri je zložena njena zapuščina, bodoča dekličina dediščina – seveda le, če bo pridna. A v zapovedih in dogmah babičinega življenja otrok opaža razpoke: babica trdi, da "cigani lažejo, kadijo, smrdijo, lenarijo, fehtajo in kradejo, še zlasti majhne otroke, kot smo mi", ko pa pridejo nekoč cigani igrat dedku za god, je z njimi naenkrat vse v redu, še

pečenko dobijo. Povedali so ji tudi, da so predali z zarjavelim orodjem polni tifusa, ko pa nekoč pohodi rjast žebelj, se nič ne zgodi, nobenega napada tifusa ali virusov ne doživi. Kako naj torej ve, čemu se spleča verjeti in čemu ne?

Knjiga je razdeljena na tri poglavja, ko se konča prvo, "otroško", se začne obdobje pubertete in študija, ko junakinja polagoma zavrača dogme, ki so ji jih vsiljevali v otroštvu, hkrati pa začanja spoznavati svojo homoseksualno identiteto. Najprej so tu fantje, ki so biološko punce. To nas spomni na Suzanin roman *Ime mi je Damjan*, ki brez patetike ali moraliziranja govori o odraščanju fanta, katerega biološki spol izdajo šele vneti jajčniki. Ponovi se tudi nekaj drugih tem, povezanih s problemom spolne identitete. Spet je tu Suzani ljub motiv ženskega stranišča, nedosegljivega možačastim lezbijkam, saj ga varujejo razni cerberji v obliki natakarc ali čuvajk javnih stranišč. Tu so mačistični moški, ki se počutijo ogrožene in v pomanjkanju oznak za androgina bitja, s katerimi se srečajo, prijateljico glavne junakinje poimenujejo kar peder. Čeprav so zgodbe precej avtobiografsko zastavljene, nam da avtorica jasno vedeti, da ne opisujejo le svojih dogodivščin, v nekaterih nastopajo njeni prijatelji, nekatere osebe pa so najverjetneje plod pisateljske domišljije. Če je večina zgodb zapisanih v obliki minimalističnih odsekov, so druge baročno polne detajlov in se presenetljivo končajo – dober primer je zgodba *Umreti kot podnajemnik*; ta govori o mladi upornici, ki podkupuje svojo stanodajalko z domačim žganjem, da ji spregleda njena ponočevanja, darkersko garderobo in razbijaško glasbo. Stanodajalka se zadržuje vse do jutra, ko najde v dekličini sobi golo pankerico, imenovano tudi Vzvišena, ki nosi črno prevezo prek prazne očesne jamice in ki zgroženo gospodarico med vsesplošno histerijo in vpitjem slika za pankerski časopis.

Tretje poglavje se ukvarja predvsem z razmerji z različnimi ljubimkami na različnih geografskih širinah in dolžinah. Tu Suzana Tratnik spet pozitivno preseneti s popolno odsotnostjo moraliziranja in idealiziranja. Jasno nam da vedeti, da lezbična ljubezen ni nikakršno zagotovilo za odsotnost konfliktov, ki jih poznamo iz heteroseksualnih zvez. Razlike v značajih in najrazličnejše banalnosti končajo zveze, občutje osamljenosti jih začanja. Spet se začanja to, kar Suzana ironično imenuje "intimno razmerje, to sožitje človeka po človeku". Obravnava tudi spolne bolezni, hladno našteva elemente lezbične spolnosti, se neskončno zaljubi v heteroseksualno žensko, ki ji ljubezni seveda ne vrača; se distancira od lezbijk, ki si nočejo priznati svoje spolne usmeritve in nesrečne živijo s svojimi možmi in kupom otrok ...

Izjemno odkritosrčno pisanje torej. Ki hoče s slogom odkritosrčnost še poudariti. Zgodbe so kot kratke razglednice, ki poanto skrivajo v le bazično pripovedovani zgodbi. Čeprav je pisateljica lezbična aktivistka in v njenih zgodbah nastopajo večinoma homoseksualno usmerjene ženske, njeno pisanje nedvomno presega oznako "lezbična literatura". Gre za zelo samosvojo pisavo, ki s svojo zelo kratko, izčiščeno formo, drobnim besednim humorjem in zabavnimi nesporazumi med lastniki dogmatskih prepričanj in večnimi uporniki ponuja obilo bralske zabave.